

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

**Mezinárodní obchod v regionech bývalého Sovětského svazu
– Ruská federace, Republika Kazachstán a Běloruská
republika**

Bc. Vladislav Brikun

© 2022 ČZU v Praze

Mezinárodní obchod v regionech bývalého Sovětského svazu – Ruská federace, Republika Kazachstán a Běloruská republika

Abstrakt

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první části jsou vysvětleny především klíčová slova a důležité makroekonomické pojmy týkající se mezinárodního obchodu. V rámci této první části budou tedy popsány především teoretická východiska na základě zpracování literární rešerše. V rámci uvedení do této problematiky bude nejdříve popsána historie mezinárodního obchodu, kde se tento pojem poprvé objevil a jaké byly příčiny. V druhé části je pak provedena analýza vývoje mezinárodního obchodu ve vybraných zemích Evroasijského ekonomického svazu – Ruská federace, Republika Kazachstán, Běloruská republika. Obsahem této části je vývoj zahraničního obchodu v každé z vybraných zemí a také zkoumání teritoriální a komoditní struktury v rámci této oblasti. Výsledkem jednotlivých analýz je také následná komparace a zhodnocení zjištěných informací a provedení dalších analýz. Na konci druhé části této diplomové práce jsou zmíněny výsledky vyplývající ze zjištěných informací. Úplný závěr tvoří obecná doporučení pro zlepšení jak mezinárodního obchodu zemí, tak i sociálně ekonomické stránky.

Klíčová slova: Eurasijský ekonomický svaz, mezinárodní obchod, integrace, export, import, makroekonomické ukazatele, Ruská federace, Republika Kazachstán, Běloruská republika

Cíl práce

Cílem diplomové práce je analýza mezinárodní směny ve vybraných zemích Eurasijského ekonomického svazu – Ruská federace, Republika Kazachstán, Běloruská republika. Dílčím cílem je sledování ekonomik s využitím makroekonomických ukazatelů a provedení jejich komparativní analýzy.

Metodika

Tato práce je věnována analýze a srovnání mezinárodního obchodu mezi vybranými zeměmi Euroasijského ekonomického svazu. Jedná se zejména o Ruskou federaci, Kazachstán a Bělorusko. Tyto země nebyly vybrány náhodou, a to především kvůli jejich zeměpisné poloze. Historicky je mezinárodní obchod mnoha zemí úzce propojen a každá země se snaží rozvíjet obchodní vztahy, jak se svými nejbližšími sousedy, tak se vzdálenými zeměmi. Tuto aspiraci budu v průběhu své práce důsledně zdůrazňovat s ohledem na mezinárodní obchod jednotlivých zemí.

Vlastní text

Mezinárodní obchod je velmi důležité a zajímavé téma. V současné době vážných a těžkých ekonomických zkoušek je mezinárodní obchod jednou z proměnlivých a neustále se měnících oblastí. Je nutno jej považovat za jeden z významných prvků světové ekonomiky a tvoří velmi důležitou formu zahraničně ekonomických vztahů

Z vybraných členských států EAEU Rusko představuje jednu z nejrozvinutějších a technologicky nejvyspělejších ekonomik na světě, takže nepřekvapuje, že je hlavním ekonomickým motorem Euroasijské hospodářské unie. Všechny ostatní sledované země – Běloruská republika, Kazašská republika - jsou přímo závislé na ukazatelích ruské ekonomiky. Když tedy v Rusku dojde k ekonomickým změnám, určitě se dotknou všech ostatních.

Rusko, bohužel, čelí celé řadě problémů, které zpomalují tempo ekonomického rozvoje země a EAEU jako celku. Seznam hlavních problémů vyžadujících řešení již stanovila Nejvyšší euroasijská ekonomická rada v roce 2015. Mezi problémy, které je třeba vyřešit do roku 2030, patří: zajištění makroekonomické stability, vytváření podmínek pro růst podnikatelské činnosti a atraktivity investic, zvyšování úrovně vědeckého a technologického potenciálu a rozvoj průmyslových odvětví náročných na vědu, zajišťování dostupnosti finančních zdrojů a formování účinného finančního trhu pro Unii, rozvoj infrastruktury a realizace tranzitního potenciálu, rozvoj lidských zdrojů, výzkum šetření zdrojů a zvyšování energetické účinnosti, regionální rozvoj

(meziregionální a přeshraniční spolupráce) a vytváření nových pracovních míst v malých a středních podnicích.

Z dlouhodobého hlediska se na základě řešení komise do roku 2025 plánuje v rámci svazu vytvořit několik společných trhů a prostorů. Jde zejména o tyto platformy: vytvoření společných trhů s energií, společného trhu s plynem, společného trhu s ropou a ropnými produkty. Dále je žádoucí zformování společného trhu s elektřinou, koordinované zemědělsko-průmyslové politiky, odstranění stávajících překážek pohybu zboží a pracovních sil, a jako finální bod vytvoření jednotného finančního trhu EAEU.

Převážná část obchodu (86,5 %) členských států EAEU připadá na třetí země. Tento indikátor je také platný pro srovnání samostatně vybraných zemí. Například podíl ruského vývozu do třetích zemí dosahuje výše 91,1 %. Bělorusko dodává na trh sousedních zemí širokou škálu průmyslového zboží vyráběného ve vlastních podnicích. Takovými komoditami jsou především automobily, traktory, nákladní automobily atd. Tyto oblasti obchodu jsou důležité pro celou ekonomiku republiky a je obtížné, dokonce i pro Ruskou federaci, konkurovat takové nabídce zboží na vnitřním trhu EAEU.

Všechny země mají nicméně své silné a slabé stránky, avšak obecně lze konstatovat, že všechny ekonomiky jsou stabilní. Obchodní bilance v těchto zemích je kladná.

Pokud jde o otevřenost ekonomiky, Bělorusko je nejotevřenější zemí a nejuzavřenější zemí je samozřejmě Rusko. To úzce souvisí s celkovou velikostí země, takže by nikoho nemělo překvapovat, že Rusko jako největší země má nejmenší stupeň otevřenosti vůči ekonomice.

Aktivní změny nenechají žádnou zemi ve světě nedotčenou. Tyto změny povedou k vytvoření nového světového řádu. Mnoho sankcí uvalených především proti Rusku zasáhlo všechny země EAEU. Sankce a tlak ze Západu jen umocňují posun centra světové ekonomiky asijským směrem. Ztráta důvěry ve světové měně bude tlačit EAEU k přechodu na národní měny. Odmítnutí soukromých nevázaných měn.

Trh EAEU čeká na kvalitativní strukturální změny. Přechod od vývozu surovin k vývozu hotových výrobků. Platby za energetické zdroje v národních měnách. Redukce flotily v důsledku sankcí přispěje ke zvýšení tempa rozšiřování flotily o vlastní letadla. Nyní je potenciál využit pouze jen na 30 %.

EAEU je připravena k přechodu do nového ekonomického prostoru chráněného před riziky.

Po podrobném studiu výsledků komparace mezinárodního obchodu mezi vybranými zeměmi Euroasijského ekonomického svazu mohou s jistotou konstatovat, že Ruská federace je v tomto svazu lídrem ve všech klíčových ukazatelích mezinárodního obchodu. Vykazuje největší objemy vývozu a dovozu. Tato skutečnost se také většinou očekává, protože se jedná o největší ekonomiku na euroasijském kontinentu. Je zřejmé, že z vybraných členských států EAEU Rusko disponuje jednou z nejrozvinutějších a technologicky nejvyspělejších ekonomik na světě, takže nikoho nepřekvapí, že je hlavním ekonomickým motorem Euroasijské hospodářské unie.

Bělorusko je stát orientovaný především na export s dobře rozvinutým zpracovatelským odvětvím a zemědělstvím. Bělorusko udržuje a rozvíjí obchodní vztahy s více než 200 zeměmi světa. Relativně vysoká kvalifikace pracovních zdrojů a příznivá geografická poloha Běloruska předurčily vznik velkého průmyslového komplexu zaměřeného na výrobu finálních produktů. Ve struktuře exportních dodávek dominují stroje a zařízení, jakož i výrobky chemického průmyslu, které tvoří téměř polovinu běloruského vývozu. Obecně je struktura běloruského zahraničního obchodu na základě podílu hlavních komoditních skupin poměrně stabilní a blízká struktuře obratu vyspělých zemí.

Geografické rysy umístění Republiky Kazachstán ve středu euroasijského kontinentu předurčují zařazení země mezi největší ekonomicky rozvinuté státy Evropy a Asie s prostorným spotřebitelským trhem a vytvářejí skutečné podmínky pro aktivní účast Kazachstánu v mezinárodní dopravní síti. Integrační spolupráce Kazachstánu s Ruskem a Běloruskem přispívá k přeorientování spotřebitelů na konkurenceschopné produkty domácích výrobců z Ruska a Běloruska. Je třeba poznamenat, že integrační efekt v podobě navýšení vzájemného obchodu v důsledku přerozdělení obchodních toků v rámci fungování EAEU již do značné míry dosáhl svých výsledků.

Jak je patrné z výsledků analýzy provedené v mé práci, v současné fázi rozvoje a ve střednědobém horizontu přinese euroasijská integrace významné pozitivní efekty pro všechny zúčastněné země, konkrétně pro Rusko, Kazachstán a Bělorusko. Data uvedená v práci ukazují, že zahraniční obchod zemí, které jsem zkoumal, má stabilní pozitivní růstový trend, je velmi provázaný a jednotlivé země, jako například Bělorusko, obchodují převážně v rámci unie. Nejdůležitějším územím a partnerem pro všechny je Ruská federace.

Výše uvedené údaje potvrzují, že Rusko, Bělorusko a Kazachstán poměrně aktivně využívají integračních příležitostí, rozvíjejí obchodní vztahy a prokazují stabilní sociální a ekonomický růst.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

ABAKUMOVA, O., 2005. *Makroekonomika: konspekt lekcij*. Prior. ISBN ISBN 5-95120-460-7.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ, 2014. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-492-3.

CIHELKOVÁ, E., 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: Beck. ISBN ISBN 80-717-9804-5.

FIALOVÁ, H., 1994. *Malý slovník zahraničního obchodu*. Karviná. ISBN ISBN 80-901-5463-8.

KHAN, G., 2012. *Istoria Kazahstana. Učebnik dlya vuzov*. Almatykitap. ISBN 978-601-01-0740-3.

KUDRIN, Aleksej, 2020. *Ekonomicheskoe razvitije Rossii*. Moskva: Delo. ISBN 978-5-85006-250-7.

KUZNECOVA, G., 2018. *Russia in the system of international economic relations* [online]. 2. Urait [cit. 2022-03-26]. ISBN 978-5-9916-5273-5. Dostupné z: <https://urait.ru/book/rossiya-v-sisteme-mezhdunarodnyh-ekonomicheskikh-otnosheniy-388501>

LIPSIC, I., 2013. *Ekonomika: učebnice*. 3e изд. Knorus. ISBN 978-5-7755-2346-6.

MADIYAROVA, D. a A. AMIRBEKOVA, 2017. *Research of Kazakhstan's current state of foreign trade*. Belorusskij gosudarstvennij ekonomicheskij universitet. ISSN 818-4510.

PELKMANS, Jacques, 2002. *European Integration: Methods and Economic Analysis*. Financial Times: Prentice-Hall. ISBN ISBN 0-582-40486-X.

SHKVARYA, L., 2019. *Mezhdunarodnaya ekonomicheskaya integraciya v mirovom hozyajstve*. Infra-M. ISBN 978-5-16-004166-7.

ZÁBOJ, Marek, 2007. *Obchodní operace*. Ostrava: Key Publishing. Ekonomie (Key Publishing). ISBN 9788086575513.

Internetové zdroje

BELSTAT.GOV.BY, 2017. O rezultatach mezhdunarodnykh sopostavlenii VVP: PPS. *Belstat.gov.by* [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/natsionalnye-scheta/programma-mezhdunarodnykh-sopostavleniy-valovogo-vnutrennego-produkta/o-rezultatakh-mezhdunarodnykh-sopostavleniy-vvp-na-osnove-pariteta-pokupatelnoy-sposobnosti-valyut-z/?special_version=Y

BELTA.BY, 2022. Tovaroorot mezhdru rossiej i belarusjju v 2021 vyros. *Belta.by* [online]. 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.belta.by/economics/view/tovaroorot-mezhdru-rossiej-i-belarusjju-v-2021-godu-vyros-na-34-488538-2022/>

BOIKOVA, I., 2017. *Analiz tendencij razvitiya vneshney trgovli Respubliky Belarus* [online]. 2018 [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <http://lib.i-bteu.by/bitstream/handle/22092014/3163/%D0%91%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%98.%D0%9F.%20%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%20%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

BULATOV, A., 2002. *Ekonomika* [online]. Urist [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://vse-ychebniki.ru/ekonomika-uchebnik/bulatov-ekonomika/>

DELI, L., 2021. Kak Nursultan i Rim razshiryaet trgovije otnosheniya nesmotrya na pandemiu. *Kazinform* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.inform.kz/ru/kak-nursultan-i-rim-rasshiryayut-torgovo-ekonomicheskoe-partnerstvo-nesmotrya-na-pandemiyu_a3857883

EEK, 2015. Ekonomicheskie indikatory 2014. *Eurasiancommission.org* [online]. Moskva, 2015 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/S-E_JAN_DEC_2014_12.pdf

EEK, 2020. O rynke truda v EAEU: 2019. *Eurasiancommission.org* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/labou_rmarket_2019.pdf

EEK, 2020. *Ob osnovnykh ekonomicheskikh pokazatelyakh EAEU: 2019* [online]. 12.02.2020. eurasiancommission [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Analytics/indicators201912.pdf

EEK, 2021. Demografiya v cifrach: Statistika EAEU 2016-2020. *Eurasiancommission.org* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Demogr-2016-2020.pdf

EEK, 2021. Ekonomicheskie indikatory 2020: Statistika EAEU. *Eurasiancommission.org* [online]. Moskva, 2021 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/I-IV_quarter_2020.pdf

EEK, 2021. O sostoyanii vzajmnoi torgovli EAEU: 2020. *Eurasiancommission.org* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat/analytics/Documents/report/Report_2020.pdf

EEK, 2021. Ob osnovnykh ekonomicheskikh pokazatelyakh EAEU: 2020. *Eurasiancommission.org* [online]. 2021 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Analytics/indicators2020_12.pdf

EEK, 2021. *O rynke truda v EAEU: 2020* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/labourmarket_2020.pdf

EEK, 2022. Ob osnovnykh ekonomicheskikh pokazatelyakh EAEU: 2021. *Eurasiancommission.org* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Analytics/Indicators2021_12.pdf

EEK. Vneshnjaya torgovlya: 2011-2021. *Eurasiancommission.org* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat/tables/extra/Page/default.aspx

EEK. Vzajimnaya torgovlya: 2011-2021. *Eurasiancommission.org* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z:

http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat/tables/intra/Pages/default.aspx

FROLOVA, T., 2010. *Mirovaya ekonomika: konspekt lekcij*. TTI UFU. Dostupné také z: <http://www.aup.ru/books/m215/>

GERMANY.MFA.GOV.BY, 2022. Torgovo - ekonomicheskie otnosheniya: Belorussia Germania. *Germany.mfa.gov.by* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://germany.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/economy/

INFOTRANS.BY, 2021. Transportnaja otrasl Belarusi. Itogi 2020. *Infotrans.by* [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://infotrans.by/2021/02/08/transportnaya-otrasl-belarusi-itogi-2020-goda/>

INTERFAX.RU, 2015. *V CB RF nazvali prichiny rekordnoi inflyacii* [online]. In: . 10.02.2015 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.interfax.ru/business/423044>

IVANOVA, O., 2022. *Kazachstan i Germaniya: vmeste v ekonomiku buduchego* [online]. DK Media World, 28.01.2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://dknews.kz/ru/eksklyuziv-dk/214189-kazahstan-i-germaniya-vmeste-v-ekonomiku-budushchego>

KAPITAL.KZ, 2021. Za pol goda Niderlandy vložili v ekonomiku 3,3 mld USD. *Kapital.kz* [online]. 11.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://kapital.kz/economic/99980/za-polgoda-niderlandy-vlozhili-v-ekonomiku-kazakhstana-3-3-mlrd.html>

KAPITAL.KZ, 2021. *Tovaroobrot Kazahstana s Kitaem vyros na 13%* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://kapital.kz/economic/100692/tovarooborot-kazahstana-s-kitayem-vyros-na-13-za-god.html>

KAZINFORM, 2021. Franciya soxranila svou poziciu vedushego delovogo partnera. *Inform.kz* [online]. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.inform.kz/ru/frank-riester-franciya-sohranila-svoyu-poziciyu-veduschego-delovogo-partnera-s-kazahstanom_a3786966

KAZINFORM, 2021. Na 68 procentov vyrostla trgovlya s Ispaniei. *Inform.kz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.inform.kz/ru/na-68-procentov-vyrosla-torgovlya-mezhdu-kazahstanom-i-ispаниеy_a3846068

KIREJSHIN, A., 2022. Pochemu vneshnyaya trgovlya tovarami sработala v minus. *Belmarket.by* [online]. 27.02.2022 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://belmarket.by/news/2022/02/27/news-49864.html>

- KOROBENIKOVA, C., 2008. *Mezhdunarodnaya ekonomicheskaya integraciya* [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/6234/1/pages%20from%20%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D0%93%D0%A3_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82_2008_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%8F3_%E2%84%961.19%20%20%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20pdf.pdf
- MAZORENKO, D., 2020. Torgovlya: Chto budet proishodit s vneshnej torgovlej Kazachstana i stran EAES?. *Vlast.kz* [online]. 09.2020 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://vlast.kz/jekonomika/41849-cto-proishodit-i-budet-proishodit-s-vnesnej-torgovlej-kazahstana-i-stran-eaes.html>
- MFA.RK, 2022. Kazakhstan - Italy relations. *Gov.kz* [online]. 15.03.2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/article/details/500?lang=ru>
- NIKONOROV, A., 2019. Glavnije torgovije partnery Kazachstana. *Inbusiness.kz* [online]. 2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://inbusiness.kz/ru/news/glavnye-torgovye-partnery-kazahstana-10-stran-s-naibolshim-tovarooborotom>
- ROSSTAT a VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ, 2011. *Encyklopedie statistických pojmu: Ekonomická statistika. Svazek 4* [online]. Moskva [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://rosstat.gov.ru/storage/subblock/subblock_document/2018-08/20/08_tom4.pdf
- RUSSIAN FOREIGN TRADE ACADEMY, 2022. Monitoring aktualnych sobytij v oblasti mezhdunarosnoi torgovli. *Vavt-imef.ru* [online]. 26.01.2022 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.vavt-imef.ru/wp-content/uploads/2022/01/Monitoring_77.pdf
- Statisticheskij ezhegodnik* [online], 2019. Moskva [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Stat_Yearbook_2019.pdf
- Statisticheskij ezhegodnik* [online], 2020. Moskva [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Stat_Yearbook_2020.pdf
- Statisticheskij ezhegodnik* [online], 2021. Moskva [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Stat_Yearbook_2021.pdf
- UK.MFA.GOV.BY, 2021. Trade and Investment Cooperation. *Uk.mfa.gov.by* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://uk.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/

UKRAINE.MFA.GOV.BY, 2022. Torgovo - ekonomicheskie otnosheniya: Belorussia Ukraina. *Ukraine.mfa.gov.by* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://ukraine.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/#:~:text=%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%81%D1%8C%20%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D0%B5%D1%82%D1%81%D1%8F%20%D1%88%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8B%D0%BC%20%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%BC%20%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BC,%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D1%81%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%20%2C3%20%D0%BC%D0%BB%D1%80%D0%B4.

UNDP, 2015. Programa razvitija OON: Idnex chelovecheskogo razvitija. *Gtmarket.ru* [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://gtmarket.ru/news/2015/12/16/7285>

World Economic Outlook Database: GDP PPP, 2021. *International monetary fund* [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/data/changes.htm>